

MAYKO

Mustafa UÇURUM

iki katlı bir ev. Evin etrafı tahtalardan yapılmış avlu ile çevrili. Avludan dışarısı ancak tahtaların arasından dikkatli bakınca görülüyor. Derme çatma tahtalar sokak ile evin arasında âdeta bir perde. Avlunun içeri açılan kapısı da özensizce tahtalardan yapılmış. Bu özensizlik kapıdan başlayıp bütün avluya hâkim.

Mahallede avlusu tahtayla çevrili tek bu ev kalmıştı. Sokağın başındaki bu ev muhtara göre mahallenin de havasını bozuyordu. Defalarca “Kaldırın şu tahtaları, duvar örün.” dediyse de ev sahiplerini bir türlü ikna edememişti muhtar.

Her gün öğleye doğru aynı şey olurdu, yine oldu. Avlunun kapısı bir hışımla açıldı. Önce dağınık bir saç girdi içeri, sonra çakır gözler kolağan etti etrafı. Bu gözler öyle keskin bakıyordu ki etrafa ne olsa görecektir gibi, hiçbir ayrıntıyı atlamayacak gibi bir canlılığa sahipti. Bütün gövdesiyle içeri girince gölge, avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Maykooo!”

Bu ses öyle bir sestir ki kuşları dallarından etti. Avluda oyuna dalmış çocuklar bir an yerlerinden sıçradı. Kapı aynı sertlikte kapandı ve sesin sahibi merdivenleri ikişer ikişer çıkıp evin girişindeki balkonda soluğu aldı.

Şu merdivenleri ikişerli çıkış meselesi bile başlı başına bir sorun. Uzun ve geniş merdivenler, karo taşından yapılmış, her hâlden sert olduğu anlaşılan basamaklar. Öyle bir hızla çıktı ki merdiveni arkasından kim koşsa kesin yetişemez.

Sesin sahibi Mayko'nun torunu. Çocuklar ilk duyduklarında bu Mayko sözüne bir anlam verememişlerdi ama torun avludan girip de Mayko diye seslenince ev sahibi olan nene dizlerini tuta tuta kalkınca oturduğu yerden, Mayko'nun nenenin adı olacağını düşünmüşlerdi. Uzun zaman da soramıdılar nedir bu Mayko diye. Adıdır diyerek geçiştirdiler. Ne de olsa nene Bulgar göçmeniydi. Hatta "maacır"dı. Ona da anlam veremediler ama sonunda anladılar muhacir demek istediğini nenenin.

Neyse, dönelim toruna. Adı Mehmet. Kendi evinden daha çok bu eve gelen Mehmet, kendine has bir genç. İşten çıkıp yemeğe, işten çıkıp bazı akşamlar Mayko'da kalmaya geliyor. Evinden daha çok burada. Nenenin yoldaşı, sırdaşı, can şenliği. Çok fazla konuşmaz, küçük teybini alır, balkona çıkar, avlunun her yerinden duyulacak bir sesle dinlerdi müziğini.

Kocası ölünce yalnız kalmaya başlayan Mayko, yatma saati dışında neredeyse gününün tamamını alt kattaki kiracılarla geçiriyor. Yalnızlığına bir sığınak olarak torununu ve kiracılarını gördüğünden iki tarafından da gönlünü kırmamak için son derece nazik davranıyor onlara.

Bir gün kiracıların küçük çocuğu Mayko'nun yanına yaklaştı ve "Senin adın Mayko mu?" diye sordu. "Yok." dedi, bir süre sessizce bekleyip. Sonra "Mayko demek anne demek bizim dilimizde. Torunum beni çok sevdiği için bana Mayko diyor." dedi. "Adım da Safiye."

Şimdi öğrenmişlerdi Mayko'nun ne demek olduğunu. Artık torunu Mayko diye her seslendiğinde biliyorlardı torunun anne dediğini, nenesini annesi gibi gördüğünü.

Bulgaristan'dan göçmen olarak gelen Safiye nene mahallelinin de nenesiydi. Kocası öldükten sonra daha bir sahiplenmişti mahalleli neneyi. Subay olan oğlu arada bir ziyaretine gelir, torunları fırsat buldukça nenelerini ziyaret ederlerdi ama Mehmet başkaydı. Onun Mayko diyerek avludan girmesi bile nene için bir sevinç kaynağıydı.

Dede öldükten sonra bir süre dede gibi davranmak istedi nene. Çocuklara göz açtırmayan, gürültüye tahammül edemeyen dede, bastonuyla köşede görününce bütün çocuklar kaçacak yer arardı. Avluda oynayan kiracının çocukları bile dede varken parmaklarının ucuna basarak oynarlardı oyunlarını.

Uçurtma yapmak için avluya toplanan mahallenin çocuklarının uçurtmalarını kaç kez bastonuyla dağıtıp atmıştı dede. Bir kez bile güldüğünü gören olmamıştı dedenin. Bulgar şapkasını takar, eline bastonunu alır, tık

tık tık sesleriyle merdivenden iner, ağır adımlarla camiye gider, camiden gelirdi. Bazen caminin yanındaki çay ocağına oturur, arkadaşlarıyla sohbet ettiği olurdu. Kiracının çocukları onu çay ocağında görünce belki bir laf atar, gülümser diyerek dedenin etrafında gezerlerdi de tek işaret göremezlerdi dededen.

Alt kattaki kiracıların çocuklarından biraz gürültü gelse, “Çocuktur, yapar.” demeden bastonuyla alt kata hemen tık tık diyerek uyarısını yapar, ikinci bir uyarıya gerek kalmazdı. Çocuklar bilirdi ki ikinci uyarı daha sert olacak.

Dede ölünce çocuklar rahat bir nefes alırlar dediler. Hatta bir süre avlu çocukların en iyi oyun mekânı oldu. Uçurtma malzemesini alan avluya geldi, uçurtmasını yaptı. Misket oynamak için bahçeye açtıkları küçük kuyulara bile ses çıkaran olmadı. Fakat bir gün merdivenlerde duyulan terlik sesi geldi, geldi, geldi, çocukların başında dikildi, elindeki süpürgeyi sapından tutarak sallayan nene; “Hacı yok diye iyice yayıldınız bahçeye, bir daha görürsem burada oynadığınızı bu süpürgeyle yersiniz sopamı.” dedi, elindeki süpürgeyle başladı misket çukurlarını doldurmaya. Baston gitmişti ama şimdi onun yerine süpürge gelmişti. Meğerse nene, dedenin yasının bitmesini bekliyormuş. Yası bitince avlunun hâkimiyetini eline almıştı nene ve çocuklara göz açtırmayacağı belliydi.

Nenenin gölgesi uzun süre çocukların üzerinde gezindi durdu. Terliklerinin sesini duyan çocuk bir anda gözden kayboldu. Yakalananlar süpürge-den nasibini aldı.

Nenenin torununa karşı sevgisi sınırsızdı. Dedenin ölümünden sonra torununa sımsıkı sarılmıştı. Torun avludan girip de “Mayko!” diye bağırınca o gülmeyen nenenin yüzünde bir anda çiçekler açardı. Adını bile kendi koymuştu. “Kardeşimin adı olsun.” demişti. Bulgaristan’ın en karışık zamanlarında bir gün askerler gelmişti ve kardeşi Mehmet’i apar topar alıp götürmüşlerdi. Bir daha da haber alınamamıştı Mehmet’ten. Şimdi nene Mehmet’e her baktığında kardeşini görür gibi oluyordu.

Çocukların aklına Mehmet abi ile konuşmak geldi. Aralarından en büyük olana bu görevi verdiler. Abi ile görüşüp nenenin kendilerine avluda oynamaları için izin vermesini isteyeceklerdi. Genelde sokağa çıkma yasağı vardı, askerler sokakta oynayan çocuklara göz açtırmıyordu, bu yüzden avlu onlar için en güzel oyun alanıydı.

Mehmet, sokağa çıkma yasağı olmadığı günlerde soluğu nenesinin yanında alırdı. Mehmet yine bir gün hışımla gelmiş, nene de torununun arkasından merdivenleri ağır ağır çıkmıştı. Torununa yiyecek bir şeyler koyan nene yine aynı adımlarla kiracılarının yanına inip yarım kalan sohbete devam etmeye başlayınca bunu fırsat bilen çocuklar merdivenin kenarından gizli bir görevi yerine getirmek için sinsî adımlarla Mehmet abilerinin yanına çıktılar. Balkonda yemek yiyen Mehmet, küçük teybini de masaya koymuş her zamanki gibi Ferdi Tayfur dinliyordu. “Nisan Yağmuru” şarkısı yeni çıkmıştı, “Durdurun Dünyayı” şarkısı da hâlâ duyuluyordu dört bir yanda. Mehmet dönüp dönüp bu şarkılara kaptırıyordu kendini.

Çocuklardan büyük olanı, baktı ki keyfî yerinde Mehmet’in diğerlerinden biraz öne çıktı; “Mehmet abi, Mayko’ya söylesen de bizim avluda oynamamıza izin verse.” dedi. Yemeğe ara veren Mehmet, çocuklara önce tek tek baktı, sonra gevrek gevrek güldü. “Mayko’yu siz de mi öğrendiniz?” dedi. Ayrandan bir yudum aldı. “Hallederiz.” dedi. Çocuklar aldıkları bu müjde ile merdivenden uçarak indiler.

Ertesi gün üç, dört çocuk toplanmış kibrit kutularından yaptıkları kartlarla oynuyorlardı. Oyuna o kadar dalmışlardı ki bir gölgenin gelip de başlarının üstünde dikildiğini fark etmediler bile. “Bahçeyi kirlletmeden oynayın.” dedi ve kiracıların evine doğru her zamanki adımlarıyla yürüyüp gitti nene. Bu Mehmet abi büyük adamdı vesselam.

Yaşlıydı nene ama ağır hareketlerine rağmen dinçti. Yine sokağa çıkma yasağı olduğu günlerden bir gündü. Sokağın başında, mahallenin bir köşesinde askerler gezip duruyordu. Askerlerden biri kapıyı hızla açtı; avluda oynayan çocuklara sert sert bakıp “Bu evin sahibi kim?” dedi. Çocuklar tek kelime konuşmadan üst katta oturan nenenin evini gösterdiler. Basamakları ikişer ikişer çıkan asker; “Tahtalara gece yazı yazmışlar. O yazıları kireçle temizleyin.” dedi. Asker gidince çocuklar hemen avlunun dışına çıktılar. Okuması olan biri heceleye heceleye okudu yazıyı; “Kahrolsun faşizm!”

Kiracı, “Ben temizlerim.” dese de fırçayı kimseye vermedi nene. “Bana sil dedi asker.” deyip tek tek sildi yazıları. Yaşından beklenmeyen bir azimle sildi bütün yazıları. “Kahrolsunlar, yaşasınlar” ile başlayan sloganları tek tek beyaza boyadı nene.

Eylüldü, okullar açılmıştı ama çocuklar çok da gidemiyordu okula. Mahalle, sokak, şehir, ülke askerlere emanetti. “Aynı bizim oralar gibi.” deyip

duruyordu nene. Bulgaristan günlerini, gençliğini, çektiği sıkıntıları, bir muhacir olarak geldiği adaya güçlkle alıştığını anlatıyordu kapıdan asker arabaları geçtikçe.

Bir gün öğle vakti avlunun tahta kapısı hışımla açıldı. Birkaç asker hızla içeri girdi. Merdivenleri ikişerli üçerli çıktılar. Balkonda yemeğini yiyen Mehmet’le bir süre konuştular. Sonra Mehmet’i iki asker kollarından tuttu, hızlı adımlarla merdivenden indirdi. Nene ne olduğunu bile anlamamıştı. Komutanları olduğu belli olan en arkadaki askere “Ne yaptı ki torunum.” diyebildi inleyen bir sesle. “Çarşıdaki olaylara karışmış.” deyip arkasına bile bakmadan geldiği gibi bir hızla avludan çıktı komutan. “Yapmaz Mehmet’im öyle şeyler yapmaz.” dese de neneyi duyan olmadı. Az sonra kiracının karısı koşar adım yukarı çıktı. Neneyi teselli etmeye çalıştı.

Mahallenin nenesi, torununun Mayko’su. Safiye nene, ertesi gün avlunun dışında “Kahrolsun faşizm!” yazısının hemen altında elinde fırça ve yanında kireç kutusu ile ölü bulundu. İkinci bir ayrılığı kaldıramamıştı yüreği. Sevdanın, umutların, hüznlerin, uzak sevinmelerin muhaciri.